

recensie

filosofie

Boekrecensie Denken

Hoe we allemaal vreemdeling werden - en gastvrijheid opnieuw moet worden uitgevonden

Trouw

Boom; 216 blz. € 24,90

Log in

Abonneren vanaf 2,30 per week

Sofie Messeman 3 juni 2025, 22:00

Bewaren

Delen

De schrijver

Laurens ten Kate is filosoof en theoloog en bekleedt de leerstoel vrijzinnige religiositeit en humanisme aan de Universiteit voor Humanistiek in Utrecht. Hij publiceerde onder meer *Een vreemde vrijheid* en *Een zinzoekende tijd*.

Advertentie

Wilt u elke dag de Middag nieuwsbrief van Trouw ontvangen via e-mail?

Verstuur

Het onderzoek

Laurens ten Kate onderzoekt ‘de wereld als een plek waar mensen als vreemdelingen wonen’. Hij baseert zich daarbij op Emmanuel Levinas in *Totaliteit en oneindigheid*: wie is de ander en hoe ziet de wereld eruit die bestaat in ontmoetingen met die ander?

Levinas spreekt over ‘de vrijheid om wie vreemd is op te zoeken, naast het verlangen naar verbinding, die het vreemde op afstand houdt’. Tegenwoordig wordt vrijheid gezien als de afwezigheid van obstakels om zichzelf te verwerkelijken. Toch gaat vrijheid niet over ‘je eigen leven kunnen leiden’, maar over de vraag in hoeverre je de ander laat inbreken in je leven.

‘Is er een band denkbaar met de vreemdeling als vreemdeling? Kan men van elkaar gescheiden zijn – dat wil zeggen volledig vreemd voor elkaar – en toch een band hebben?’

Geen advertentie geladen

Het denkkader

De theorie over de axiale tijd van Karl Jaspers en Jan Assmann biedt een denkkader. In de axiale tijd, tussen 800 en 200 vC, breken mensen met de wereld van de mythe, ten gunste van menselijke zelfemancipatie. Jean-Luc Nancy noemt het ‘denaturalisering van de

wereld': de mensheid ontdoet zich van de basiservaring dat ze deel uitmaakt van de levenscyclus van de natuur. 'In de axiale tijd bevrijdt de mensheid zichzelf van de oorspronkelijke inbedding ten gunste van emancipatie uit elke context.'

Deze emancipatie uit de afhankelijkheid van de natuurlijke wereld impliceert een vervreemding van die wereld. De wereld verliest haar vanzelfsprekendheid van 'bedding' voor de mensen. Charles Taylor spreekt dan ook over 'de grote ontbedding'.

In de axiale tijd wordt het verschil tussen de normaliteit van de groep waartoe men behoort (*philia*) en de abnormaliteit van de ander daarbuiten (*xenia*) – de vreemdeling – verstoord. Het streven zich te bevrijden van de beknellende 'beddingen', brengt een nieuwe zelfervaring van de mensheid mee: die van universeel vreemdelingschap. Vreemdeling zijn, buiten de grenzen van de eigen groep leven, wordt het nieuwe ethos. Het effect van deze ontheemding is dat ieder mens een mogelijke vreemdeling voor anderen wordt, omdat het natuurlijke onderscheid tussen 'wij' en 'zij' verdwijnt.

Advertentie

De verdere uitwerking

Vanuit de ontbedding gaan we naar een situatie van permanente afstand: de nieuwe tijd installeert een alomvattende vreemdheid in het bestaan van de mensen. Het volgende kenmerk van de axiale wending is universalisme: de stabiele, ingebedde identiteiten worden geabsorbeerd door een alomvattende universele wereld.

Ten Kate poneert dat de axiale geschiedenis een proces is van universalisering van de vreemdeling. De vreemdeling is niet langer alleen maar die ander die mij bezoekt, hij of zij ben ik zelf. 'We zullen een nieuwe politiek van gastvrijheid moeten vinden, waarin

de gast en gastheer nog maar moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn.’

Ook Derrida heeft over gastvrijheid geschreven. Hij maakt een onderscheid tussen de sociaal-juridische wetten, waarin vreemdeling en gastheer rechtssubjecten zijn. Maar er moet tevens een absolute gastvrijheid zijn, gebaseerd op een wereld waarin we allemaal vreemden zijn. Ten Kate vindt dat de absolute en de onderhandelbare gastvrijheid allebei een plaats zouden moeten vinden in een nieuwe politiek.

Advertentie

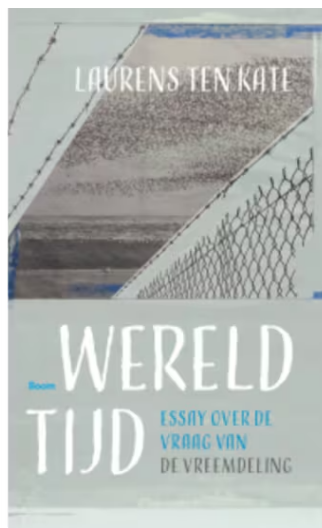

Redenen om dit boek niet te lezen

Het is niet altijd duidelijk wie spreekt: de aangehaalde filosofen of de auteur zelf. Ten Kate is verder thematisch soms al te uitwaaierend en houdt zich niet altijd strikt aan zijn thema, hoewel zijn uitweidingen veelal boeiend zijn.

Redenen om dit boek te lezen

De onwrikbare overtuiging dat we ons moeten leren te verhouden tot de vreemdeling – waarbij hem afweren geen ‘verhouden’ is – siert de schrijver en roept de lezer op om dieper na te denken over deze urgente problematiek. Daartoe reikt Ten Kate boeiende denkkaders aan. Ook de voorbeelden van kunstwerken die ‘scheiding’ en ‘band’ tussen vreemden tonen, zijn leerrijk, denk maar aan Jim Jarmuschs film *Stranger than Paradise* of Marina Abramovics *The Artist is Present* (2010).

Wilt u elke week de Boeken nieuwsbrief van Trouw ontvangen via e-mail?

 Help ons door uw ervaring te delen: [Feedback geven](#)

Ook interessant voor u

Op basis van bovenstaand artikel

Opinie

Paul van Lange: Individualisme kan ons ook juist verbinden

Toespraak Chinese Harvardstudent raakt in de VS een gevoelige snaar

Boekrecensie

In het zweet des aanschijns ploegden Nederlandse kolonisten Amerika om tot akkerland

Analyse

Is de ooit zo feministische Gwen Stefani een Trump-aanhanger geworden?

Interview

Deze onderzoeker wil dat we de Andrew Tate-beweging zien als terrorisme: 'Hij is heel gewelddadig en echt gevaarlijk'

1 abonnement, toegang tot 11 kranten

Van regio- tot wereldnieuws, van sport tot cultuur. Lees alle online artikelen van 11 kranten. Nu bij het Digitaal, Zaterdag + Digitaal en het Compleet abonnement

Al vanaf
3,50
per week

[Bekijk abonnementen](#)

[leuw.intelligentie.nl](#)

Wilt u iets delen met Trouw?

Tip hier onze journalisten

Algemeen

[Over ons](#)

[Opiniestuk insturen](#)

[Privacystatement](#)

[Abonnementsvoorwaarden](#)

[Gebruiksvoorwaarden](#)

[Cookiebeleid](#)

[Privacy-instellingen](#)

[Auteursrecht](#)

[Colofon](#)

Service

[Klantenservice](#)

[Bezorgklacht indienen](#)

[Bezorging pauzeren](#)

[Bezorging wijzigen](#)

[\(Bezorg\)adres wijzigen](#)

[Adverteren](#)

Losse verkoop

Meer Trouw

Abonneren

Nieuwsbrieven

Krant

Webwinkel

RSS-feeds

Facebook

Android apps

iOS apps

Navigeer

Columnisten

Recensies

Archief

Op alle verhalen van Trouw rust uiteraard copyright.

Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@trouw.nl.

Trouw is onderdeel van DPG Media.

KvK Nummer: 34172906 | BTW Nummer: NL810828662B01

© 2025 DPG Media B.V. Alle rechten voorbehouden